

- Львів: «Магнолія 2006», 2008. – С. 210.
4. Причини розлучень в Україні та їх соціально-психологічні наслідки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Psihologia/12_83375.doc.htm
  5. Розлучення в Україні в демографічному вимірі: минуле і сучасність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin1/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/dse_2014_2_9%20\(1\).pdf](file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin1/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/dse_2014_2_9%20(1).pdf)
  6. Соціальні та психологічні проблеми сучасних сімей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/sociologiya/socialni-ta-psihologichni-problemi-suchasnih-simej>
  7. Україна – на першому місці в Європі за кількістю розлучень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://expres.ua/main/2015/08/23/148726-ukrayina-pershomu-misci-yevropi-kilkisty-uzluchennya>

Лукаsevич В.

Науковий керівник – доц. Свистун Н. О.

ДИНАМІКА ІМЕННИКА КОРОПЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Ономастика (від грецького *ONOMA* – ім'я, назва) – спеціальна історична дисципліна, що вивчає власні імена, їх функціонування в мові і суспільстві, закономірності їх утворення, розвитку і постійних перетворень. Вона виникла в результаті взаємодії досліджень з історичного джерелознавства і лінгвістики та методики [2, с. 262]. Галузь ономастики, яка вивчає власні особові імена людей (антропоніми), називається антропонімікою. Антропоніміка важлива й цінна не лише для мовознавців, а й для істориків, географів, культурологів, етнографів, соціологів та представників інших гуманітарних наук, оскільки є історико-культурною спадщиною народу.

Антропоніми, або власні особові назви, становлять своєрідну, але дуже важливу частину словникового складу мови. Власні особові імена – найдавніший шар лексики. У них знайшли своє відображення побут, вірування, творчість, історія, культура народу.

Як відомо, ім'я людини в усі періоди історії людства було першим засобом розрізнення особи, засобом її ідентифікації у громаді. Цей довічний супутник людини, як зауважує професор П. П. Чучка, мусить бути милозвучним і промовистим словом, яке ще й покликане виконати роль позитивної характеристики індивіда [4, с. 97].

Важливу роль відіграє екстралінгвальний фактор. Суспільне функціонування особових імен, а саме їх вибір, відіграє в житті людей важливу роль. Важливими є й громадсько-правові аспекти, тому зрозуміло, що в цій галузі важливе місце займає мовна культура, невід'ємною частиною якої є граматичні аспекти. Мовна культура, яка реалізується в галузі особових імен, опирається, з одного боку, на мовні фактори, що базуються на теорії літературної мови, на її науковому описі і на соціолінгвістичних дослідженнях, з іншого боку – на позалінгвістичні фактори, які ґрунтуються на теоретичних знаннях про закони розвитку суспільства в синхронному та діахронічному планах і на пізнанні, запозиченому із соціальної психології. Імена, що використовуються в певну епоху чи конкретний період історичного розвитку, взаємно впливають одне на одного [3, с. 33].

Імена людей – це знаки, на основі яких індивідуалізується та ідентифікується особа. Вони займають чільне місце в лексичному складі сучасної української мови, адже це частка історії кожного народу, у них відображаються різні соціальні процеси, яким підпорядковуються різні групи людей.

У наш час вибір імені є юридично вільним і в усіх випадках залежить виключно від волі найменувачів, тобто батьків. Основні фактори, які посприяли популярності того чи іншого імені у ХХ столітті:

1) милозвучність імені. Батьки дають дитині прізвище, милозвучне ім'я, яке подобається (суб'єктивний фактор);

2) релігійний фактор. При виборі імені користуються церковним календарем і називають дитину іменем того святого, на день якого дитина з'явилася на світ;

3) збереження сімейних традицій – найменування новонародженого на честь батька, дідуся, близького родича (Василь, Іван, Микола, Михайло, Павло; Тетяна, Оксана, Любов, Людмила);

4) «фактор моди», який «підносить» те чи інше ім'я в певний період (Арсен, Вадим, Денис, Максим, Ростислав; Анастасія, Вікторія, Діана).

В енциклопедії «Українська мова» подається таке трактування: «Ім'я особове – вид антропоніма; надається людині при народженні, в рідкісних випадках його обирає сама доросла людина при зміні імені. Ім'я особове має функцію індивідуалізації, тобто називає (ідентифікує) одиничний, єдиний, неповторний факт дійсності, в даному разі – людину. Будь-яке ім'я фактично може позначати не одну людину (повторюваність імен пов'язана з певною обмеженістю їхньої кількості). Індивідуалізаційну функцію воно виконує лише в конкретному випадку» [5, с. 203].

Наукове вивчення українського антропонімікону відображено у ґрунтовних працях таких учених, як Г. Є. Бучко, М. О. Демчук, І. М. Железняк, Р. Й. Керста, Р. І. Остап, С. Є. Панцьо, М. Л. Худаш, П. П. Чучка та інших відомих ономастів.

На сьогодні важливим є регіональне дослідження власних особових імен, які поширені на території певних адміністративних одиниць, тому актуальність пропонованої праці є достатньо обґрунтованою.

Метою нашої роботи є дослідження динаміки особових імен Коропецької громади початку ХХІ ст.

Опрацьовуючи власні особові імена, використовуємо якісно-кількісний метод В. Д. Бондалетова [1], визначаємо широковживані і маловживані імена. Для цього число носіїв кожного року (зрізу) ділиться на кількість імен. Одержане число, заокруглене до цілого, є середнім коефіцієнтом однойменності (СКО). Імена з кількістю носіїв, що дорівнює СКО і вище його – широковживані, нижче СКО – маловживані.

Для аналізу ми зібрали триста шістьдесят вісім особових імен Коропецької громади.

На підставі здійсненого дослідження можемо констатувати, що серед чоловічих найбільш уживаними були імена *Андрій, Тарас, Ярослав*.

Найстійкішими і найбільш постійними у зрізах були імена *Тарас* і *Ярослав*. Вони зафіксовані у зрізах кожного року.

Найбільш продуктивними у 2000 і 2001 рр. були такі імена: *Андрій* (9), *Богдан* (6), *Михайло* (6), *Олег* (6); у 2002–2003 рр. – *Володимир* (7), *Богдан* (6), *Ярослав* (7); у 2004–2005 – *Андрій* (7), *Роман* (6), *Степан* (6); у 2006–2007 рр. – *Михайло* (5), *Олег* (5); у 2008–2009 – *Андрій* (7), *Максим* (6); у 2010–2011 рр. – *Іван* (4); у 2012–2013 рр.: *Дмитро* (7), *Сергій* (6); у 2014–2015 рр. – *Андрій* (5), *Станіслав* (4); у 2016–2017 рр. – *Марко* (3), *Матвій* (2).

Найрідкіснішими визначаємо імена *Юліан* та *Маркіян* – по одному носію у зрізах.

Серед жіночих імен найбільш популярними є такі: *Анастасія* (40), *Аліна* (41), *Світлана* (39).

Жіночий іменник Коропецької громади досліджуваного періоду загалом представлений так: найпродуктивнішими у 2000–2001 рр. є імена *Марія* (9), *Анастасія* (9), *Христина* (6); у 2002–2003 – *Марія* (10), *Аліна* (6); у 2004–2005 рр.: *Світлана* (8), *Марія* (5), *Анастасія* (5); у 2006–2007 рр. – *Світлана* (7), *Оксана* (6), *Ангеліна* (4); у 2008–2009 рр. – *Анастасія* (4), *Марія* (6); у 2010–2011 рр.: *Оксана* (5), *Ангеліна* (5), *Анастасія* (5); у 2012–2013 рр. – *Марія* (5), *Аліна* (6); у 2014–2015 рр. – *Марія* (6), *Оксана* (5), *Вікторія* (5); у 2016–2017 рр. – *Юлія* (3), *Анастасія* (3); серед найменш уживаних виділяємо два імені: *Жасмін* і *Катерина*, на які натрапляємо лише по одному разу.

Отже, особові імена досить різноманітні і єдиного принципу їх функціонування визначити не можна. Одні імена використовуються для називання дуже часто, інші, навпаки, є маловживаними або ж представлені одиничними прикладами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондалетов В. Д. Русская ономастика / Бондалетов В. Д. – М. : Просвещение, 1983. – 224 с.
2. Зубко А. Українська ономастика: здобутки та проблеми / Андрій Зубко // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2007. – С. 262–281.
3. Свистун Н.О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя ХІХ–ХХ ст.: монографія. – Тернопіль : Крок, 2011. – 308 с.
4. Чучка П. П. Розвиток імен і прізвищ / П. П. Чучка // Історія української мови: Лексика і фразеологія. – К., 1983. – С. 592–620.
5. Українська мова: енциклопедія / [голова ред. кол. В. М. Русанівський]. – 2-е вид., випр. і доп. – К. : «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2004. – 824 с.
6. УДК 811.161.2:371.3

Смарж Т.

Науковий керівник – проф. Дідук-Ступ'як Г.І.

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ В 6 КЛАСІ

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах сучасної школи мовна освіта – це соціокультурний феномен: у мовних структурах акумулюється соціокультурний зміст, тому особливого значення набуває активна діяльність учнів з виявлення соціокультурної інформації в дидактичному тексті, поетапне розширення їхніх соціокультурних і лінгвокультурологічних знань та вироблення вмінь застосовувати ці знання в активній життєдіяльності.

Однією з основних ознак високої освіченості і культури людини вважаємо досконале володіння мовою, її лексикою. Виховувати в учнів любов до мови та навчити розуміти її красу, практично користуватися її багатствами повинні вчителі мови.

Робота над розділом «Лексикологія» розкриває перед учнями багатство нашої мови, сприяє усвідомленню її системи, розширенню словникового запасу учнів, позитивно впливає на розвиток усної і писемної мови, формує культуру мовлення.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблема соціокультурного аспекту вивчення української мови знайшла відображення в працях таких учених, як В. Бадер, О. Біляев, М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Груба, Г. Дідук-Ступ'як, В. Дороз, В. Кононенко, О. Кучерук, Л. Мацько, О. Неживий, Г. Онкович, В. Ужченко та ін. У більшості наукових праць ця проблема розглядається в контексті навчання в початковій та основній школі (А. Богуш, І. Єрмаков, О. Коломінова, З. Корнаєва, М. Левшин, С.